

Telemark Fylkeskommune
Postboks 2844
3720 Skien

Vår dato: 19.09.2024
Deres dato: 19.09.2024
Vår referanse: Kristin Saga
Deres referanse: [Deres ref]

Telemarksplanen – Høringsinnspill NHO Vestfold og Telemark

NHO Vestfold og Telemark mener det er veldig positivt at Telemark Fylkeskommune går friskt i gang med planarbeidet for fremtiden, et fremsynt arbeid. Det er også bra at fylkeskommunen går bredt ut i denne fasen og at det er interesse for å høre andre stemmer når planene utformes.

Det er et stort og grundig dokument vi blir bedt om å uttale oss om. Veldig mye er, slik vi oppfatter det, dekket igjennom dokumentet, men vi vil likevel komme med noen tanker og innspill til planen.

De 3 hovedmålene gjengitt i kapitlet om Inkluderende Telemark deler vi fullt ut. Næringslivet har et stort behov for kompetanse og vil bidra i arbeidet for å sikre at flest mulig får muligheten til å gjennomføre videregående utdanning. For næringslivet er det avgjørende at bedriftene sikres nok og rett kompetanse. Nesten 2 av 3 medlemsbedrifter oppgir nå at det er utfordrende å sikre dette. Mange av disse sier, i innspillene til NHOs Kompetansebarometer, at de frykter at denne situasjonen fører til; redusert aktivitet, svekket konkurransekraft, enkelte sier at de ikke kommer til å realisere sine planer eller også at de må avvikle hele eller deler av virksomheten dersom de ikke får nok kompetent arbeidskraft.

Redusert sosial ulikhet i helse må ha høy prioritet. Vi i NHO har merket oss at forskning viser at de med kun grunnskole i snitt lever 7 år kortere enn de med høyere utdanning. Telemark er et fylke med en høy andel som verken har høyere utdanning eller har gjennomført en fagutdanning. NHOs kommunebarometer viser at mange av kommunene i Telemark er mer middels når vi måler hvor mange innbyggere som ikke har gjennomført en fagutdanning. Enkeltkommuner gjør det bra, men i sum er det noe å strekke seg etter. Fremover er det et stort behov for mer arbeidskraft, samfunnet må investere i befolkningen slik at flest mulig bidrar i arbeidslivet. Det er mulig å trekke linjene fra ovenstående inn til Kommune-NMs parameter for inntektsnivå og se at innbyggerne i Telemarkskommunene også her ligger enten på middels, eller til dels under middels, inntektsnivå selv om det ikke kan dokumenteres en helt direkte sammenheng.

Utdanning, inntektsnivå og helse henger sammen. Næringslivet bidrar allerede og er positive til å ansette arbeidskraft som enten ikke har riktig kompetanse, som har hull i CV eller som av andre grunner trenger en tilrettelagt oppfølging. For å kunne lykkes med det er vi helt avhengig av at samarbeidspartnere, f.eks. NAV, utdanningsinstitusjoner eller kommuner jobber sammen med næringslivet for å sikre at den enkelte realiserer sitt potensiale. Som representant for det private næringslivet vil vi også oppfordre det offentlige til å gjøre nettopp som våre bedrifter gjør, nemlig ta et ansvar for den sosiale delen av bærekrafts målene og i tillegg dele erfaring på tvers slik at vi sammen blir best mulig.

Telemarksplanen kan godt spisses når det gjelder satsing på kompetanse fremover.

Utdanningsinstitusjoner som svarer opp arbeidslivets behov for kompetanse er vesentlig for å kunne lykkes. NHO Vestfold og Telemark vil oppfordre skoleeiere til å bruke handlingsrommet de har innenfor opplæringsloven slik at flest mulig elever faktisk utdannes til yrker hvor det er behov for arbeidsfolk. Dette gjelder i fylkeskommunens samarbeidspartner kommunene, det gjelder selvsagt både i egne videregående skoler, men også i fagskolene. I tillegg bør Telemarksplanen bidra til å sikre og utvikle vårt universitet USN. Det er også kritisk viktig å delta i et felles arbeid for å styrke forskningen i regionen, blant annet den forskningen som skjer på USN. Det er et utbredt samarbeid mellom USN og enkeltbedrifter i regionen, men også mellom USN og klyngene. Disse samarbeidene er ment å styrke næringslivet og bidra til økt verdiskaping, noe som bør reflekteres i dette planverket.

Noen av det mest sentrale virkemidlet for å «Skape kompakte og levende byer og bygder med høy kvalitet,» er god og variert næringsutvikling. Å ta vare på eksisterende bedrifter, gi dem muligheter for å utvikles og skape arbeidsplasser og samtidig legge til rette for nyetableringer er, etter NHOs mening, avgjørende for om Telemark kommer til å lykkes med denne ambisjonen. Et godt næringsliv bidrar direkte blant annet gjennom skatt fra arbeidstakerne, men også vesentlig gjennom andre ringvirkninger. Bedriftene skaper aktivitet, de gjør innkjøp, de bidrar gjennom gode tjenester til det offentlige, mange er sponsorer til frivillig aktivitet noen også til offentlige arrangementer m.m. NHO er tydelige på at det er Bedriftene som gir liv i bygd og by.

Foto: NHO

Fra venstre, fylkesordfører Svein Tore Løkshid, Ådne Naper (SV,) Regiondirektør NHO Vestfold og Telemark Kristin Saga, Terje Riis Johansen (SP) fylkesordfører Vestfold Anne Strømøy, Sverre Gotaas (Herøya industripark)

Generelle kommentarer

Som en mer overordnet kommentar mener vi at Næringslivets rolle må tydeliggjøres i plandokumentet. I fylkesordførers innledning er det tydelig at fylkeskommunen er inkluderende og går bredt ut. Den eneste parten som mangler er næringslivet, det samme næringsliv som skaper liv i bygd og by. Det samme næringsliv som ofte løftes frem som løsningen når det skal integreres og når utenforskap skal reduseres. Det samme næringsliv som sikrer verdiskaping som gjør offentlig virksomhet mulig å finansiere.

Selv om arbeidsmarked og arbeidslivet nevnes relativt tidlig i planen, er ikke næringslivet nevnt eller tatt inn i den første fjerdedelen av Telemarksplanen. Det vil vi i NHO mene at er en klar mangel.

Næringslivet er en stor del av, og har, løsningene på utfordringene som listes opp i planen.

Næringslivet er ofte en stor del av svaret på de spørsmålene som stilles. For fullt ut å kunne hente ut det store potensialet som vi vet er der kreves det godt samarbeid, god informasjonsdeling, og en felles forståelse og kunnskap om hverandres begrensninger, men også muligheter. NHO støtter derfor grepet som gjøres i denne planen, redusere antall planer og strategier. Dette vil, etter vår mening, gjøre det enklere for næringslivet å få nødvendig oversikt og bidra til at retningen blir tydeligere. Vi støtter også fylkeskommunens intensjon om bred involvering og vil selvsagt delta i de prosessene som er nødvendig for best mulig å ivareta næringslivets interesser i planarbeidet.

Inkluderende Telemark (s. 28 i plandokumentet)

Som vi tidligere i dette høringssvaret har gitt uttrykk for, vi støtter en forenkling og jobben som skal gjøres for å redusere antall planer og strategier. Vi ser at strategier for entreprenørskap i videregående opplæring og fagskolen i Vestfold og Telemark 2021 – 2025 skal innarbeides, sammen med andre viktige kompetanseplaner, i andre planer. Det tror vi kan være et godt grep, men passer på å minne Telemark fylkeskommune på de forsterkede målene om at utdanning må dimensjoneres for å sikre samfunnet, og dermed bedriftene, en utdannings som fører til at flest mulig kommer i jobb.

Skapende Telemark

NHO ser positivt på at det nå blir en mer helhetlig planstrategi for attraksjonsutvikling, samferdsel og landbruk. Igjen vil vi peke på at det gjør det enklere for næringslivet å kunne delta i, og påvirke utviklingen. Som en regional aktør vil NHO minne om at planarbeidet i mange tilfeller ikke stopper ved fylkesgrensene. Det betyr at vi vil oppfordre Telemark fylkeskommune til å opprettholde gode relasjoner til særlig Vestfold, men også andre fylker det er naturlig å samarbeide med. Som eksempler kan vi trekke frem et vellykket felles arbeid opp mot Nasjonal transportplan både når det gjelder E 134 og Inter City.

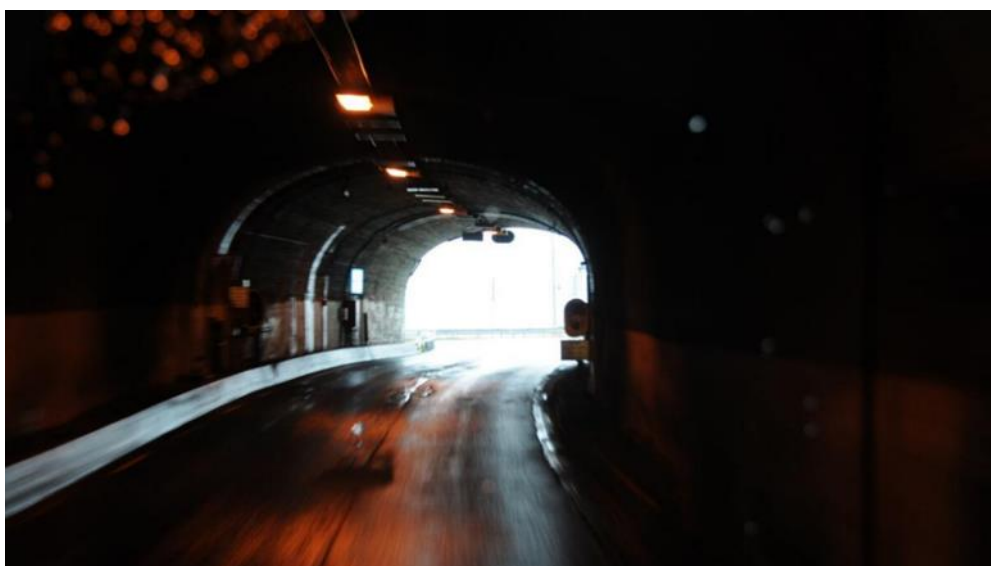

Foto: Vest-Telemark Blad (Lys i tunnelen for E 134)

Sørlandsbanen og et forsterket arbeid med gods på bane blant annet gjennom nye muligheter i Grønn Jyllands Korridor er andre områder som må ivaretas ut over egne fylkesplaner.

NHO støtter selvsagt en forsterket innsats for forbedring av fylkesveinettet. Det er noe våre medlemsbedrifter har etterspurt lenge. Infrastruktur som gjør at transport av personer og gods, blant annet å sikre ladestasjoner langs transportårene, vil være vesentlig for å fortsette å utvikle regionalt næringsliv.

Naturrike Telemark

Plandokumentet viser også på dette viktige området at Telemark gjør grep som forenkler og muliggjør deltakelse. Gjennom den skisserte samlingen blir det rett og slett mer oversiktlig, noe som kan gjøre at flere kan engasjere seg i arbeidet med å gjøre Telemark bedre. I et fylke som har verdensledende industri, en industri som er langt inne i det grønne skiftet, kan et tettere samarbeid mellom myndigheter og næringsliv bidra til at nye løsninger gir effektive klimaforbedringer. NHO vil, i denne sammenheng, minne om viktigheten av at det legges til rette for en utvikling som nettopp gir våre bedrifter muligheten til å legge om f.eks. fra fossile energibærere til fornybare løsninger. Hittil har vi sett at det er krevende for særlig lokale myndigheter å stå i prosesser som vil bidra til at fylkes samlet sett kan øke produksjonen av fornybar energi. NHO mener at fylket bør ta et større ansvar for å heve debattene opp til mer kunnskapsbaserte debatter og gjennom gode prosesser og planer synliggjøre at alle valg har konsekvenser. Våre medlemsbedrifter har lenge vært tydelige på hva konsekvensene av mangel på kraft, mangel på fornybare løsninger kan føre til. Lavere interesse for å investere i vår region, tap av arbeidsplasser og lavere verdiskaping er blant de tydelige svarene som gis når NHO og LO har jobbet frem Kraftløftet og Kraftløftet 2.0

Vi vil også minne om at regionens attraktivitet spiller en stor rolle når unge med god fagkunnskap og kompetanse velger hvor de skal jobbe og bo. Det har lenge vært kjent at det er lav verdiskaping i Telemark, sammenlignet med andre fylker, og det bør Telemarksplanen bidra til snu.

Foto; NHO

NHO er opptatt av bevaring av natur og mener at det må prioriteres hardere i planprosessene fremover. For å sikre en helt nødvendig utvikling er det nødvendig å se nærmere på hvilken utvikling som ønskes og ikke minst hvor. En regional plan for arealforvaltning, slik som det for eksempel er utviklet i Vestfold, kan være en del av løsningen. Som en mer generell holdning til motsetningene vern og utvikling, vil NHO peke på at det bør være naturlig med tyngre utvikling av arealer som allerede er avsatt til henholdsvis næring og boligutvikling. Kort sagt, bygg by og sentrum der det allerede er by og sentrum og bygg industri der det allerede er industri. For oss i NHO er det naturlig at det er større oppmerksomhet rundt å forsterke byutviklingen fremfor å legge til rette for bilbasert handel rundt de aller største samferdselsårene gjennom fylket.

Møteplass Telemark

Denne satsingen ser ut til å kunne bli noe vi i NHO mer enn gjerne deltar aktivt i, sammen med alle de andre viktige aktørene. Vi vil representere våre medlemsbedrifter slik at næringslivets stemme høres der det er naturlig. En god forankring av felles strategisk arbeid til det beste for regionen er noe vi ser frem til å delta aktivt i. Gjenkjennelige transparente samarbeid hvor vi både kjenner hverandre og anerkjenner hverandres styrker og rammer, vil bidra til å gjøre aktørene trygge på hverandre og dermed sikre at felles innsats gir verdi. Lykkes vi, i felleskap, med det er vi på vei til et enda mer attraktivt Telemark, særlig om vårt felles arbeid munner ut i håndterbare konkrete tiltak. Gjennom et styrket privat- offentlig samarbeid kan vi finne gode løsninger vår region har behov for.

Oppsummert

- NHO Vestfold og Telemark er klare til innsats og synes det igangsatte planarbeidet er veldig spennende
- Samling og forenkling av planverk ses frem til og vil kunne gi bredere deltakelse
- Gode strategier er viktig for næringslivet i regionen
- Kompetanse, kraft, bærekraft, privat eierskap, samferdsel er blant de viktigste sakene våre medlemsbedrifter er opptatt av og disse vil vi komme sterkere tilbake til i den jobben som følger av igangsatt prosess
- NHOs har medlemsundersøkelser jevnlig og vi har god oversikt over det medlemmene er opptatt av. Innsikt i dette deler vi selvsagt der hvor det er naturlig
- Attraksjonskraft handler om mye – ikke glem reiseliv for;

Vennlig hilsen

NHO Vestfold og Telemark

Regiondirektør

Kristin Saga